

بیمه و بخش‌های اقتصادی

وجود مخاطرات و ریسک‌های فراوان در بخش‌ها و حوزه‌های مختلف اقتصادی نظیر کشاورزی، صنعت، خدمات و مانند این موارد، لزوم توجه هر بیشتر را به گسترش پوشش بیمه در این حوزه‌ها به منظور ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری‌ها و فعالیت‌های اقتصادی آشکار می‌کند. برای تحقق این مهم، رشته‌های بیمه‌ای مختلفی ایجاد شده‌اند که هر کدام در یک یا چند حوزه فعالیت می‌کنند. در این زمینه می‌توان به بیمه‌های مسئولیت اشاره کرد که در حال حاضر تعداد محدودی از انواع متنوع آن در کشور عرضه می‌شود. این بیمه می‌تواند در رابطه با مشاغل گوناگون تولیدی و خدماتی کشور تعریف شده و تأمین امنیت فعالیت را در این حوزه‌ها عهده‌دار شود. نسبت خسارت (نسبت خسارت پرداختی به حق بیمه تولیدی) ۴۸ درصدی این بیمه نامه می‌تواند اهمیت آن را نشان دهد. در بخش صنعت و فعالیت‌های عمرانی نیز بیمه مهندسی وجود دارد؛ هر چند در حال حاضر سهم ۲/۸۱ درصدی از حق بیمه تولیدی و ۱/۴۸ درصدی از خسارت پرداختی در مورد این نوع بیمه، بی‌توجهی و کم‌رغبتی بیمه‌گران و بیمه‌گذاران را به بیمه‌های مهندسی نشان می‌دهد. بیمه مهندسی کلیه افراد ذینفع را در طرح‌های زیربنایی، عمرانی و صنعتی - اعم از صاحب کار، پیمانکار و مهندسان مشاور - تحت پوشش قرار می‌دهد و از این حیث می‌تواند گسترش سرمایه‌گذاری را در بخش صنعتی و متعاقباً رشد این بخش تضمین کند.

بخش کشاورزی از دیگر حوزه‌های مهم اقتصادی و محتاج بیمه است. البته در این زمینه از ۲۵ سال پیش، صندوق بیمه کشاورزی در زیربخش‌های زراعت، باغات، دام، طیور، آبزیان و منابع طبیعی فعالیت می‌کند. بر اساس آمارهای رسمی، این صندوق تا پایان سال ۸۸ یک میلیون و ۲۸۱ هزار و ۱۷۸ بیمه‌گذار داشته و ۱۸۲ هزار و ۹۴۴ میلیون ریال غرامت پرداخت کرده است؛ هر چند در این حوزه، عدم تبیین استانداردهای لازم در واحدهای تولیدی بخش کشاورزی، نبود شناسنامه در برخی از واحدها و همچنین شفاف نبودن برخی از آمارها، به‌عنوان مشکلاتی را در ارزیابی خسارات به وجود آورده‌اند. ■

بخش‌های اقتصادی و ظرفیت‌های بیمه در آنها

گارانتي اقتصاد کلان

بخش‌های صنعت، کشاورزی، صادرات و سرمایه‌گذاری پتانسیل‌های بالایی را برای گسترش قلمرو بیمه در اختیار دارند.

این مهم به طور کامل حاصل نشده است. در بند "ج" همین ماده، بر لزوم تأمین بیمه خاص برای حمایت از زنان سرپرست خانوار و افراد بی‌سرپرست تأکید شده که سرنوشت اجرای این بند نیز هنوز روشن نیست.

عمده بازار، دولتی است

آمارهای موجود سال ۸۸ اگر چه رشد قابل توجه و ۶۰/۶۲ درصدی سهم بخش غیردولتی را از حق بیمه تولیدی در قیاس با رشد منفی ۳/۲۷ درصدی بخش دولتی نشان می‌دهند، اما کماکان سهم بخش دولتی از بازار بیمه در سال ۸۸ معادل ۶۴/۳ درصد است. همچنین سهم دولتی‌ها از تعداد بیمه‌نامه‌های صادره و میزان خسارت پرداختی به ترتیب ۶۷/۵۹ و ۷۳/۱۲ درصد است که مجموعه آمارهای فوق، تداوم سیطره دولت را بر فعالیت‌های بخش بیمه نشان می‌دهند. هر چند، باز هم تأکید می‌شود که در تمام شاخص‌های مذکور، رشد بخش خصوصی به مراتب بیش از بخش دولتی بوده است، اما برای رسیدن به سهم ۷۵ درصدی، راهی بسیار طولانی در پیش است.

رشد ناکافی بیمه‌های روستایی

بند "الف" ماده ۸۶ برنامه چهارم توسعه و همچنین قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، بر لزوم گسترش بیمه روستاییان و عشایر و اجرای برنامه آن از سال دوم برنامه چهارم تأکید داشته‌اند. بر همین اساس و در اواسط سال ۸۴ صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر آغاز به کار کرد. بر اساس گزارش مورخ ۱۸ خرداد ۸۹ این صندوق، از مجموع ۳ میلیون و ۱۴۷ هزار و ۱۰۶ خانوار مشمول بیمه اجتماعی، ۷۹۵ هزار و ۵۷۴ نفر بیمه شده‌اند که ۲۵/۲۸ درصد مشمولان را دربرمی‌گیرد. در خصوص اقدامات دولت، هر چند این فعالیت‌ها قابل تقدیرند، اما ملاحظه می‌شود که این رقم بعد از گذشت ۴ سال از آغاز فعالیت‌های صندوق، هنوز با حد مطلوب فاصله دارد. توجه به بیمه روستاییان و عشایر کشور با توجه به نقش مهم آنها در تولیدات کشاورزی و دامی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. به ویژه آن که این گروه عمدتاً جزو اقشار آسیب‌پذیرتر جامعه محسوب شده و آشنایی بسیار کمتری با قوانین و مقررات بخش بیمه کشور دارند.

صنعت بیمه طی سنوات گذشته پیشرفت‌های خوبی داشته است و آمارهای موجود تا حدود زیادی این موضوع را تأیید می‌کنند. رشد ۱۲/۷۵ درصدی حق بیمه تولیدی در سال ۸۸ نسبت به ۸۷ به همراه افزایش ۵/۰۸ درصدی تعداد بیمه‌نامه‌ها و رشد ۱۸/۶۳ درصدی میزان خسارت‌های پرداختی، در کنار افزایش تنوع خدمات و رشته‌های بیمه‌ای از افزایش تحرکات در این بخش از اقتصاد کشور حکایت می‌کند. با این حال، شرایط هنوز تا ایده‌آل‌ها و اهداف کشور فاصله دارند و دستور ۱۰ ماده‌ای رییس جمهور در سال ۸۶ مبنی بر لزوم تحول در صنعت بیمه - به عنوان یکی از ۷ محور طرح تحول اقتصادی - در همین راستا قابل ارزیابی است. در پی این دستور، کارگروه تحول در صنعت بیمه تشکیل شد که اهداف زیر را در دستور کار خود دارد: دستیابی به اهداف کلانی نظیر ضریب نفوذ بالاتر از متوسط جهانی، کسب مقام اول در منطقه، کسب مقام دوم بازار متشکل سرمایه در کشور از نظر سهم در تجهیز منابع، افزایش سهم بخش غیردولتی بیمه به حداقل ۷۰ و حداکثر ۷۵ درصد، تجاری و رقابتی شدن فعالیت‌های صنعت بیمه، عدالت در عرضه خدمات بیمه‌ای و تعادل در پوشش بیمه‌ای همه مناطق، پایداری و ثبات در خدمات بیمه‌ای، سهولت و سرعت بیشتر خدمات بیمه‌ای در کنار مشتری‌مداری و همه جانبه بودن عرضه خدمات، داشتن اخلاق حرفه‌ای، سلامت و دارا بودن قابلیت اعتماد در میان مشتریان و نهادهای حاکمیتی و نظارتی و در نهایت، تنوع و عدم تمرکز در ساختار پرتفوی صنعت بیمه.

بررسی‌های ماهنامه «اقتصاد ایران» نشان می‌دهند با وجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز توفیقات کاملی در تحقق اهداف مذکور و دیگر اهداف مندرج در برنامه‌های توسعه‌ای کشور حاصل نشده است. به عنوان مثال، بر اساس آمارهای رسمی اعلام شده، ضریب نفوذ بیمه (نسبت کل حق بیمه تولیدی به محصول ناخالص داخلی) در سال ۸۸ معادل ۱/۴ درصد بوده که نسبت به سال ۸۷ فقط ۰/۱ درصد رشد داشته و این به معنی عدم رشد مناسب حق بیمه تولیدی در کشور است. این رقم قابل مقایسه با متوسط ضریب نفوذ بیمه در جهان که رقمی بیش از ۸ درصد می‌باشد، نیست. همچنین طبق بند "ب" ماده ۹۶ قانون برنامه چهارم باید صد در صد جمعیت کشور از بیمه همگانی پایه خدمات درمانی بهره‌مند شوند که هنوز